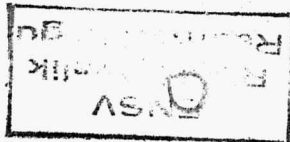
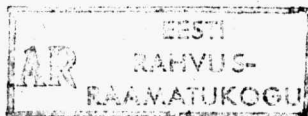

REKORD

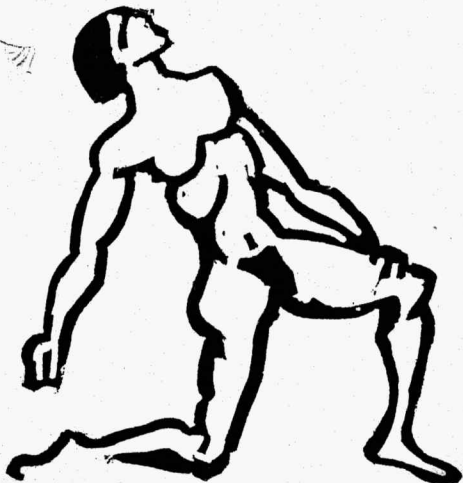
KEVADINE

7669

Tallinna Linna
Keskraamatukogu

THE
RÜISSOO - GEO

11006

KAKS AASTAT.

Kaks aastat on teotsenud meie koolis Kultuuriring.

Ringi tegevus algas läinud aastal VI Kõressaare referaadiga Fr. Nietzsche filosoofia üle. Sellele järgnesid arvurikkad ettekanded väga mitmekesise populaarteadusliku sisuga. Kuid siiski on märgata selles tegevuses teatud arengut mingi eesmärgi suunas.

Vaadeldgem selleks selle poolaasta tegevust, see tõestab nii mõndagi.

Ta algas „uue kirjanduse õhtuga“, kus loeti ette katkeid J. Semperi „Prantsuse vaimust“, Mait Metsanurga romaanist „Ümera jõel“ ning Fr. Nietzsche „Vastkristlasest“, sest too autor on kujunenud nagu mingiks ringi patrooniks ja kaitse-pühakuks.

Selle järele korraldati Stefan George' ja Rubensi õhtu, kus V. Kõressaar kõneles tollest saksa poeedist ning Mihkel Bahh esines prantsuskeelse referaadiga flaami kunstniku elu ja loomingu üle.

Järgnesid Gailitile pühendatud koosolek ning lõpuks üliõnnestunud „Autorite õhtu“, kus esinesid proosa ja luuletisiga Raimund Helisto, Paul King, Jüri Klemmer, Jüri Oselein ja Viktor Kõressaar.

Kõik need üritused näitavad, et ring on pidevalt arenenud taide, eriti kirjanduse viljelemise suunas.

See lüngita areng on võimalik olnud seetõttu, et kahe aasta jooksul on ringi juhtinud sama eestseisus väga väikese muudatusega.

Käesolev „Lumen“ on viimane, mida toimetab too põlv, kes asutas ringi ja ajakirja.

Siiani on Lumen ja Kultuuriring olnud meeste üritus ja meeste koondumiskoht, ning vaim, mis on säääl valitse nud, on olnud mehelik, sõltumatu ja vaba. Ainult armastus taide vastu on tiivustanud juhte nende tegevuses.

Ükski neiu pole veel esinenud Kultuuriringi õhtuil, hoolimata sellest, et naissool on Lütseumis absoluutne enamus. See on ka loomulik, sest oma põhiolemuselt jääb kunst alati naisile võõraks.

Sel kahel taidele pühendatud aastal on ringi juhtinud ta oma valitud mehed ning ükski autoriteet pole puudutanud tema autonoomiat.

Kuid kuldne aeg läheneb lõpule, sest tõusev, praegusele järgnev generatsioon on valdavas enamuses feminiinne ning puuduvad mehed, kes armastaksid kunsti.

Hoolimata sellest, et tulevikus võib-olla sünnivad suured muudatused Kultuuriringi ideoloogias, siiski põhjeneb tema areng neil traditsioonel ja eeldusil, mida on loonud need mehed, kes ta asutasid.

Viktor Kõressaar.

KROONIKA.

4. aprillil külastas meie kooli hr. riigivanem K. Päts ühes valitsuse liikmetega ja välasriikide esindajatega: olid tulnud mitmed ministrid, Prantsusmaa, Belgia ja Tšehhoslovakkia saadikud ja paljud teised. Selle tõttu oli koolimaja kaunistatud — juba trepil seisis ilupuud, samuti saalis kahelpool külaliste toole, nagu ühendades kõiki neid, kes sinna istuvad, ühiseks pereks.

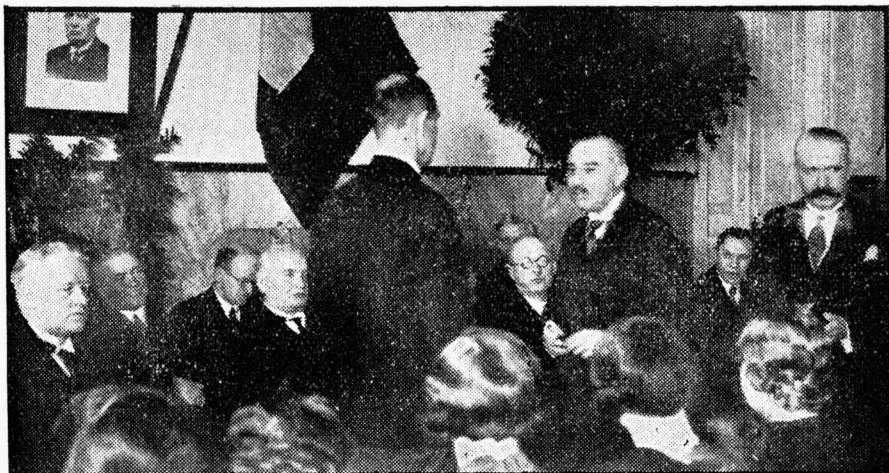
Külalised saabusid kella 10 ümber ja viibisid alguses n. n. „väikeses majas“, kus vaadeldi algkooli esimeste klasside õpilaste elu-olu. Siis tulid külalised keskkooli ja gümnaasiumi ruumesse. Käidi keskkooli teises klassis, samuti abiturientide juures, et tutvuda säälse õppetööga.

Kell 11 kogunesid kõik õpilased kooli saali, kuhu tulid natuke hiljem ka külalised. Riigivanema tulekul mängis orkester „Pidulikku marssi“.

Aktuse avas hr. direktor Päss ja tänas riigivanemat külaskäigu eest, samuti kaasaaitamise eest uue koolimaja soetamisel. Järgmisena avaldas Prantsusmaa saadik hr. Bruère riigivanemale tänu kaasabi eest Lütseumi edukaks töötamiseks. Siis võttis hr. riigivanem sõna. Ta tähendas, et meie kool on ainuke kool Tallinnas, mis võimaldab täieliku prantsuse keele äraõppimise ja prantsuse kultuurist arusaamise. Kuna on võimatu prantsuse kultuuri omandada ainult tõlgete abil, siis oleks väga soovitatav, et oleks eest-

lasi, kes suudavad ilma tõlkeita seda omandada ja pärast kasutada oma kultuuri üleschitamisel. Kõne lõpus avaldas hr. riigivanem lootust, et uus koolimaja annab meile veel enam võimalusi meie töö edukaks jätkamiseks.

Algkooli esimeste klasside õpilased kandsid orkestri saatel ette ühe prantsus-, ja ühe eestikeelse laulu. Abitu-

rient Kõressaar andis riigivanemale üle kooli nimel mälestuseseme.

Niigi piduliku aktuse tegi veelgi pidulikumaks see, et Prantsusmaa saadik hr. A. Bruère andis meie kooli direktorile üle Prantsusmaa poolt saadetud aumärgi, tasuks töö eest kooli edendamisel ja täiendamisel.

Lõpuks lauldi prantsuse ja eesti hümne, ja pääle seda lahkusid külalised, sest riigivanema aeg oli väga piiratud. Ka õpilased vabastati tähtsa päeva tõttu õppetööst.

Seinale jäid eesti ja prantsuse lipud, nagu ühise ja üksmeelse töö sümboliks.

Paul King.

M. RÜSSOO: V. KÕRESSAARE PORTREE.

Nagu rändaja olla vaid teel.

*Miks unelda endisist päevist,
Mida katnud on aegade tolm
Ning otsida südame kaevest
Tundeid tühji kui liivane holm.*

*Nüüd naergem vaid ulmade väikust,
Mida, hingestand udune kirk.
Ilm igatseb pilgete jääkust,
Teda innustand nooruse virg.*

*Tuul tantsisklev märatsend hinges,
Meeled kihutand kõrgele tõus
Ning paisutand tekkinud pinges
Vastseid soove nüüd nooruse jõus.*

*Vaid elada röömsalt ja võita
Kõiki petlikke unelmaid eel,
End ialgi millega kõita
Nagu rändaja olla vaid teel.*

8. IV 1935.

V. K. KAESAR.

Varakevad.

*Ammu mattund on uduisse pilvede rutt
Ja rankude rahustav valgus,
Sinitaeva on uputand vihmade nutt
Ning sadude hallistav algus.*

Tapet päikese heledad kiiredki teel
Ja taevagi merine sina.

Ujub ududes hallides nukrunud meel,
Maa võtnud üll tinase lina.

Vihma sabrutab pikkade päevade ring,
Lund niisket siis aeglaselt laskub.

Pori püramas hinge kui kägistav ling,
Vaim looduse nukrusest raskub.

Puhub ulgudes tuul üle koltunud maa,
Torm raevutseb raagunud puudes.

Laevul meredel marudest painduvad raad,
Surm pesitseb võikana luudes.

7. IV 1935.

V. K. KAESAR.

Kevade saabumine.

Nüüd vihmade unustav tõte
Ja tuultegi kiirustav jooks
Ning endiste elude mõte
On muutunud voogude hooks.

Ilm kevade vihmadest nõrgub
Ja raagudest mustendab park.
Pind nukruse sadudest märgub,
Ilm pärlendav vihmast on sark.

Vool tänavaid porri kõik matab,
Morn pilveloor udustab jääd;
Lend päevade nukrused katab,
Põlv ähmane katmas on hääd.

Rutt kiirete jõgede merre
Viib unelmad aegunud koos.
Kõrg endine, peitunud verre
Ut elamust otsimas hoos.

Kõik vabaneb: meredel viired
On valvamas jäätumal veel,
Pea päikesest helkivad kiired
Mind saadavad niiskel veel teel.

8. IV 1935.

V. K. KAESAR.

Rõõm maailmast.

Nüüd avagem pärani pilkavad suud
Ja naeruna kostku me hääl.

Rõõm kohagu nagu need mühavad puud
Ja kaikugu kellana jääb.

Veel oleme noored, ei unelmaid meil,
Maal elada suurim on rõõm.

Vaid rännata päikesest naervatel teil
Ja juua taas maailma sõõm!

Kõik kurvad, kes kõnnivad raputes päid
Ja tõotatud räägivad maast,
Katk armutult tapku neid surmale häid,
Sest neile on elu vaid paast.

Kuid meile on maailm suur vaimustav retk,
Kus õnneks on pilge ja naer.
Maahõllandus suurim on naudingu hetk
Ja juhiks on saatuse aer.

V. K. KAESAR.

Õo tulek.

Hõbedas helkimas maailm ja vilkumas unised tähed,
Taevas nii hele kui piim, valgustet kumavast kuust.
Sinised mahedad kiired nüüd täidavad laotuse laia,
Loodus kui rohakas ulm, lembe ja uinutav luul.
Hõredad mustavad puud kohal heleda rohaka lume,
Täidavad varjena maad, puhkamas sinises öös.
Vaikusest kõlamas õhki all tähtede särava vaiba.
Ühtegi inimest teel, vaikusest kajastub meel.
Puhumas talvine tuul üle saabunud sinioo vaikse,
Sahistes raagunud puis, keerutes lumisel maal.
Kustuvad aeglaselt kaugete majade üksikud tuled,
Vaikib ka koerade hääl, penid on puhkamas jääl.
Katavad sumedad pilved nüüd tähise helkiva taeva,
Kahvatub kaamekski maa, pimedus tuleb kui surm.

V. K. KAESAR.

KEVAD.

Rändaja laul.

Taas kutsub mind maanteede valendav lint
ja kaugusse ruttavad pilved.
Kas saadab mind mändide tasane jutt,
öön valgen kaon heinamaa uttu,
või merel näen keerutab purjesid tuul —
mu laulude viisid on uued!

Teel, tuisatud toominga õilmete saost,
on kõndimas järvede tuul.
Jõe veeren koos mängleman kiilide paar
ja päike seob lilledest pärga,
Taas unustan kõik, mis on vilets ja võlts —
mu südame rajad on uued!

JÜRI OSELEIN.

M. RÜISSOO: J. OSELEINI PORTREE

Öö kevadine.

Tasa koputab aknale õunapuu oks;
täis lõhnu ja hääli on öö.
Üle talu, unne vajund pärnade lehin,
üksi igatseb kevadetuul.

Teeveeren kopli,
mõrsjariüin toomingas,
valgeid ja magusalt lõhnavaid õisi,
saotab kevadeõõn.

Heinamaa valgete udude vinast,
kuulen ma tasast ja kutsuvat viit;
kaugete metsade mustavast linast,
end vabastab tulena lõkendav kuu.
Valged on ööd ja valged on varjud,
valged on kaugusse kaduvad teed.

Rända laulden kevade üksikuid radu —
vähe aastan on varjutuid öid!

JÜRI OSELEIN.

Merele!

Näe kevadtuul paisutand purje,
keul lõhestab sinavat vett
ja ahtri all kobrutab laine;
uus haarand on südameid retk.
Välja merele, tuultega võidu!

Vastu ratsutab murdlaine rahult,
tõstab kohinal vahuse päü.
Saadab merelind kisades laeva,
päikses sätendab lumena tiib.

Välja merele, tuultega võidu!

Laul, vabadus, päike ja meri,
kevad laineil on ilusaim aeg.
Oo, vähe veel paisund on puri —
hing igatseb kauguste teid!

Välja merele, tuultega võidu!

JÜRI OSELEIN.

Nõnda see sündis ...

See oli ammu, ammu,
Katusekambri — elan kus —
Ette tasa, vargasammu
Astus vaene
Püinat luine,
Hää Alle ruunat pegasus.

Ma lasksin kotta looma
Ja toitu leida püüdsin.
Ent pipart üksi, soola,
Ja õisi
Visnapuusi
Söönd ei. Ka meelitasin.

Vaid siis, kui Surma tulek näikse
Sõi ta mu õlivärvileemi . . .
Nüüd elavad all päikse
Huumoris
Siin kambri
Kaks lapit hingega boheemi.

Näarikuu 1935.

M. RÜISSOO.

Sügisene.

Tuul jättis tinapilved
Maha, laiuli, ja päike
Heiten viimse läike
Täis sügisesi naerukiljeid
Läks maile muile.

Õo süütama jäi tähti
Üle maa, metsa sinise ja tee
Mis lookleb ligi järvevee,
Kun haavad kohendavad lehti
All pilvi kurbi.

Õo süütama jäi tähti
Üle tühjade koristet väljade,
Närtsinud pisarais lehtede,
Külmi siniseid tähti.
Läänud püikese järgi.

Mihkläku 1934.

M. RÜISSOO.

Hing katafalgil.

Palju und,
palju lund
tuisand elutali.
Üksi jäänud nali,
pilge
hinge.

Naerda süiski . . .
Ja eimiksi
Hingi pidada.
Sind armastada
kõrge
Täie.

Hüljata,
süljata
väikesed lõbud,
väikesed mõnud
tahan
rahun.

Näarikuu 1935.

M. RÜISSOO.

LE POSTE No. 13.

Une vaste pièce sans fenêtres. Au-dessus de l'unique porte se trouve une inscription: „Poste № 13“.

Une lampe électrique cachée dans le plafond verse une lumière blanchâtre sur les murs et le plancher gris. Trois lits de camp sont rangés contre le mur à droite de la porte. On y voit dormir un officier et deux soldats en uniforme. Leurs armes sont à portée de la main. Des instruments de précision couvrent de haut en bas le mur opposé. Parmi tous ces galvanomètres, ampèremètres, commutateurs, etc., on aperçoit quelques robinets avec des manomètres au-dessus. Vis-à-vis de la porte un miroir occupe la moitié du mur. Les deux côtés près de la porte sont réservés pour les vêtements et pour un lavabo.

Une grande table rectangulaire entourée des chaises se trouve au milieu de la pièce. Elle est couverte de livres et de journaux. Un officier, le lieutenant Jérôme Lenôtre et deux soldats y sont assis. Le lieutenant est absorbé dans la lecture

d'un grand livre qui porte le titre: „Histoire de la grande guerre 1914—1918“. Les soldats sont occupés à lire les journaux venus avec le dernier courrier. Un autre officier, le lieutenant François des Lourdines surveille les appareils électriques. Le silence règne dans la pièce. On entend seulement la respiration des dormeurs.

François des Lourdines est l'attention personnifiée. Ses yeux parcourent sans cesse les instruments de précision et le long rang des ampoules rouges et vertes. Tout à coup son oeil s'arrête à l'extrémité droite. Là, une ampoule rouge vient de s'allumer. Sa main nerveuse saisit aussitôt un des grands commutateurs et ses yeux se tournent vers le miroir. Lenôtre lève la tête.

„Qu'est ce qu'il y a“, demande-t-il vivement?

„Alarme dans la région 10. Mais je pense que c'est simplement un animal quelconque. Nous allons voir.“

La lampe s'éteint au plafond. Le miroir jette une lumière pâle dans les ténèbres. Puis il s'éclaire et montre un tableau d'hiver dans la forêt. Les arbres et la terre sont couverts de neige tandis qu'une bande noire traverse ce tableau. Ce sont les poteaux portant de haut en bas des fils électriques. A un de ces fils on voit pendre un petit lapin.

„La sale bête“, dit des Lourdines avec aigreur. „Maintenant il faut interrompre le courant pour se débarrasser d'elle. Fais attention, Jérôme, que personne ne passe la frontière pendant ce temps-là.“

Il tourne un commutateur et le miroir montre aussitôt toute la région 10 vue à vol d'oiseau. Un petit point se fait remarquer près du fil qui traverse le tableau. C'est le lapin. Des Lourdines tourne avec un jaillissement d'étincelles un autre commutateur. En même temps on voit s'approcher du fil un point noir.

„Gare!“, s'écrie Lenôtre, „quelqu'un veut passer la frontière. François, allons voir qui c'est. Mais... Où est-il donc?“

En effet, le miroir, montrant le premier tableau, ne laisse voir aucun homme.

„C'est curieux“, dit des Lourdines. „Il est impossible qu'il ait pu s'évader pendant le temps que j'ai tourné les deux commutateurs. À moins qu'il ne soit devenu invisible.“

René Martin, le troisième officier, se réveille et se tourne vers ses camarades:

„Que cherchez-vous là? On peut penser que vous avez perdu vos bourses dans cette forêt.“

„Oh non! c'est seulement un homme qui...“

Un tintement coupe les paroles de Lenôtre. En même temps la voix du commandant en chef retentit: „Ordre № 346. Arrêtez à tout prix un homme nommé Laratelle. Il possède un appareil qui détruit tout par rayons invisibles. Cet homme

veut passer la frontière. Arrêtez tous qui veulent en faire autant, car on n'a pas de description exacte de Laratelle. Si quelqu'un résiste, tuez le. Commandant en chef général-lieutenant Leroux.“

„C'était lui“, s'écrie des Lourdines. „René, prends tous les hommes et tâche de le saisir. Il suffit que Jérôme et moi restions ici.“

„Très bien. Au revoir. J'espère que monsieur Laratelle vous fera pendant ce temps-là une visite“, et le lieutenant sort en riant avec les autres soldats.

Une heure se passe dans un silence absolu. Des Lourdines fixe les appareils de précision et Lenôtre cherche en vain M. Laratelle dans le miroir. Enfin il se tourne vers François et dit avec soupir :

„Cette fois — il s'est évadé et moi, j'espérais le voir.“

„Rien de plus facile que cela“, dit une voix rauque.

Les deux lieutenants tressaillent, se retournent et voient dans la pâle lumière que jette le miroir, un homme sur le seuil.

„Peut-être seriez vous assez aimables pour allumer la lampe“, dit l'étranger se tournant vers des Lourdines.

C'est un homme d'une taille moyenne et d'un âge assez avancé. Il est vêtu très simplement, presque pauvrement. Dans son visage maigre brillent d'un vif éclair deux grands yeux noirs. Sa main droite tient un grand bâton gris.

„S'il vous plaît, messieurs, ne bougez pas. Ce ne serait pas bien pour votre santé“, dit-il d'un ton narquois. „Vous êtes des officiers qui surveillent la zone électrique, n'est-ce pas?“

„Oui“, répond des Lourdines en même temps que sa main se glisse dans sa poche pour saisir le revolver automatique.

D'un geste rapide l'étranger dirige son bâton sur lui. Un tremblement secoue le corps du lieutenant, puis il devient transparent et semble s'évaporer.

„Voilà!“, dit l'étranger à Lenôtre, „ne faites pas comme lui, je vous le conseille. J'ai une arme qui me permet devenir le roi du monde et je ne veux pas que quelqu'un trouble mes projets.“

Lenôtre regarde stupéfait la place où son ami était une minute auparavant. Maintenant il voit seulement les appareils et rien de plus. Ou plutôt... Quand Lenôtre se tourne vers l'étranger, son visage n'exprime aucun sentiment :

„Monsieur Laratelle certainement?“

„Ah! vous avez reçu déjà l'ordre pour mon arrestation? Il faut dire que le gouvernement a agi vite cette fois-ci.“

„Mais permettez moi une question, monsieur. Pourquoi voulez vous passer la frontière et pourquoi ne voulez vous pas vendre votre invention au gouvernement? Je suis sûr qu'il vous payera tout ce que vous voudrez.“

Un étrange modification s'est produite dans la voix du lieutenant. Elle est devenue si lente qu'il semble que Lenôtre ait perdu le don de parler.

„Pourquoi? Parce que je veux... être le seul roi et...“

La même étrangeté dans la voix de Laratelle. Celui-ci en comprend tout à coup la cause:

„Le gaz! D'où... vient... il...“

Il fait un pas vers Lenôtre, mais tombe évanoui. Sa main saisit convulsivement son bâton gris. Un léger craquement se fait entendre, puis une détonation assourdissante. „Le poste № 13“ a disparu.

* * *

Le bâton destructif n'était pas parfait. Il n'était pas possible d'envoyer les rayons à des distances exactes. Il y avait toujours une différence de un ou de deux mètres. C'est ce qui était arrivé au „Poste № 13“. Laratelle, en faisant disparaître des Lourdines, en avait en même temps détruit le robinet qu'il se trouvait derrière le dos de ce dernier. Ce robinet fermait l'entrée à un gaz qui se trouvait dans un grand réservoir sous le poste. Ainsi le gaz entra dans la pièce et explosa en rencontrant les rayons destructifs.

Les nouvelles inventions ne sont jamais parfaites.

Valdur.

SCÈNE DE LA VIE FUTURE.

Vers l'année 2500, l'humanité renonça à la technique et se remit à vivre un peu comme à l'époque de Virgile et d'Homère.

Un clair matin à Tallinn. Les brillants rayons du soleil étincellent sur les coupoles des magnifiques palais, vont flâner dans les beaux jardins, se cachent sous les palmiers et plongent finalement dans les étangs pleins de poissons exotiques.

Partout on voit des hommes qui dirigent le ménage, qui habillent des enfants et préparent le potage. Ils ont pour habits des toges et comme chaussures des sandales.

Les femmes, habillées en uniformes de soldats, se dépêchent de guider leur char pour ne pas arriver en retard aux bureaux.

Roméo dort encore. Sa femme le choie trop. Sa tête bonclée, blonde et jolie, est semblable à celles des femmes de l'an 1935.

Un serviteur l'éveille et lui annonce que sa femme, qui est le général de l'armée, revient avec ses soldats à midi. Il se prépare pour la réception, prend son éventail et court vers les portes de la ville. Il traverse de larges allées où on ne trouve point de cailloux qui puissent blesser ses petits pieds.

Partout où il passe, s'étendent de magnifiques jardins, décorés avec des statues de marbre. Les palais montrent que la ville possède de riches habitants.

Sur la grand' route, soulevant de la poussière, à toute vitesse vont les chars. Roméo voudrait bien faire une course, mais il a peur. Sa femme l'a emmené quelquefois et chaque fois il a eu mal au coeur. Il comprend que ce sport n'est pas pour lui, mais pour les femmes, elles sont si fortes!...

Roméo est arrivé vers les portes. Il entend les tambours qui approchent. Déjà les premiers rangs des soldats entrent dans la ville. Roméo voit sa femme qui guide l'armée et il se précipite pour la saluer. Il pleure de joie. Les femmes-soldats sourient à leurs maris, mais c'est un sourire supérieur!

Le pouvoir des hommes est passé, c'est le siècle des femmes!

Toutefois le grand général appelle son Roméo près de sa voiture de victoire et l'emmène à la maison.

Après le banquet, qui dure jusqu'à minuit, elle donne ses cadeaux à son petit mari. — Il est joyeux, il saute et bat des mains. —

C'est un jour de triomphe!

—n—

LES RUINES DU CHÂTEAU DE HAAPSALU AU CLAIR DE LA LUNE.

Minuit sonna. Comme tous mes efforts pour m'endormir restaient vains, je m'habillai et sortis. Il faisait une nuit typique d'automne, un peu froide, un peu humide, avec un vent léger et un ciel bleu-foncé, où scintillaient de nombreuses étoiles. Au-dessus de tout Haapsalu brillait la pleine lune. Je décidai de me promener vers le château.

On d'avait raconté qu'il y avait une certaine „Dame Blanche“, un esprit, qu'on pourrait voir pendant les nuits de pleine lune. Les petites maisons dormaient dans les rues étroites, mais lorsque je fus dans le parc du château, je perçus un silence encore plus complet, mais sinistre et pesant. Il n'y avait rien de vivant, aucune voix, même le vent avait cessé, les feuilles des arbres pendaient immobiles en l'air et les pâles rayons de la lune enveloppaient les vieilles ruines comme d'un linceul. L'air était froid et inerte comme dans un sépulcre. Je n'étais plus dans le monde des vivants, c'était l'empire des morts. L'impression de repos était même si complète qu'il semblait que la vie y eût déjà depuis longtemps cessé. Mais bien que, ordinairement, je préfère toujours le mouvement au silence, cette fois-ci je sentis celui-ci me fasciner. Il y avait quelque chose d'imposant et de lugubre dans ces ruines endormies ou dans cette forme mystérieuse que je distinguais sur une fenêtre.

Pourquoi cette femme était-elle là? Peut-être était-ce la lune qui l'attirait hors de son sommeil éternel? Je regardai immobile sa silhouette blanche, je vis ses yeux dirigés vers les espaces infinis se poser sur moi, je me sentis à proximité de quelqu'un d'invisible et à la fois puissant qui commençait à pénétrer peu à peu en moi et bientôt je me trouvai subitement en dehors du monde réel.

Et voilà ce que je vois: au milieu d'une forêt de trembles, dans une clairière, on offre un sacrifice aux dieux. Il y a des hommes, les femmes et même des enfants, tous chantent. Tout à coup j'entends une énorme ébrouement et un bruit de sabots et je vois une multitude de chevaliers se précipiter à toute vitesse sur les pauvres adorateurs. Ceux-ci n'entendent rien, je veux les avertir, mais déjà les chevaliers sont là. Les autres n'ont ni armes, ni cachette, ils meurent transpercés par les lances de l'ennemi, leurs enfants sont foulés aux pieds des chevaux, le sang coule en ruisseaux. Alors toute cette effusion de sang disparaît dans un brouillard sanglant et je vois un beau château. Là vit un homme maigre avec un croix d'or au cou. Il ne semble pas être méchant, mais il a malheureusement quelques manies. Ainsi maintenant il fait enmurer une jeune fille dans les murs de la chapelle. Je vois le visage gonflé de larmes de la pauvre petite lorsque les gardes l'entraînent. Le dernier a dans les mains une cruche d'eau et un petit morceau de pain noir ...

E.

REBASEJAHT.

Õo tuhast sündis uus päev nagu Phoinix.

Päikese helk oli külm ja rohekaskahvatu nagu jaaniussil. Lumi kattis kiirgava koorikuna maad.

Väljusime majast. Astusime veranda lumega kaetud trepile. Too krudises liivana me jalge all. Vaatlesime ilma lähemalt.

Taevas oli sinakasvalge nagu ikka talvel ja kahvatu kui surija põsk. Päike oli kaugel ning ta soojusest õhkus jääd.

Tammusime veidi ringi, võtsime siis püssid ning suusad ja peagi krigises lumi ning helkisid madalad vaod.

Jäi maha lage ning nukrutsev valges pulmarüüis väli, ikka lähemale jõudis salapärane ja sünge kuusik. Korstnaina tõusid mustad tüved valgest lumest nagu sulgedest. Lumi kattis raske hermeliinina kuuskede mustrohelisti okkaid.

Jäneste ja oravate õrnad jäljed segunesid ja ristlesid sügavate haavuga, mida jätsid lumele suusad.

Taas avardus me ees kiirgav lumeväli, millele üksikud põõsad joonistasid siniseid varje.

Ja eemal kaugel keset lumega kaetud raba paistis VILLEMSAARE, kõrge mustendav ja uhke nagu ikka Sahises lumi ja vihisesid kepid. Esimest korda rüvetasid suusad raba neitsilikku lund.

Üksikud koltunud kõrred torkasid taevast läbi külma lumise katte.

Olime metsas. Praksusid külmunud oksad me õrnast puutest ning sadas lund silma ja krae vahele nagu udusulgi. Juured ja oksad takistasid me teed, emmates meid ning võrgutades me suuski.

Sõitsime üha edasi läbi soosaare võideldes kõigi võrkude ja püüniste vastu.

Näis nagu oleksid jänesed külvanud jälgi me teele.

Ristlesime jälgede ja puude rägastikus ning väljusime metsast teisele poole soosaart, vastu raba, mis tõusis kõrge seljandikuna, kaetud murakapõõsaist ning lumme uppunud kääbusmännest.

Äkki lausus mu sõber: „Rebane! Näe, käpad, ning siin on saba jälg sügavas lumes!“

Imestunud ja skepsisega kuulasin teda, vaatasin jälgi, nad suundusid lõunasse laugaste ja Peetri metsa poole.

Vaatasime otsa teineteisele, käed haarasid keppide järele, püssid hüplesid rõõmust me seljas ning põlved nõtkusid ühes suuskadega.

Kiiresti üles mäest, läbi sügava tuhklume läks sõit. Madalad puud imetelid me rõõmust retke ning jäljed elustasid surnud lume.

Sõõrmed laienesid, veri hakkas tuikama soonis, kuid ikka veel põgenesid rebase jäljed me eel.

Läksime lahku. Sõber liikus kaares rohelise kääbusmetsa poole, kus asus me onn, mina jätkasin endist sihti ajades jälgi.

Jõudsin järvele. Kumiseva jää all peitus vesi.

Korraga hõikas mulle sõber Fabio: „Rebane! säääl!“

Nägin punast looma väljuvat puude vahelt ning jooksvat lõunasse, Peetri metsa poole.

Mulle näis, et kõik mus ärkas. Tardumus haihtus, kõik muu põles tuhaks, jäi vaid suur kirk, mõõtmatu iha, kosena soonis kohisev veri. Mu hing ja keha sulasid üheks tohutuks tõtteks tolle punase elaja järele, kes oli kadunud kääbuspedakate varju.

Neelasin rebase jälgi lumelt nagu otsitakse suudluste märke huulilt.

Kaugele taha jäi sõber. Mu suusad sõid maad nagu vilhm sulatab lund.

Ma unustasin kõik, ainult jäljed viirastusid mu silme ees — need õrnad teravad jäljed kõvas lumes.

Puhus tuul keerutades helkivat tolmu. Päike sätendas madalal, külmalt ja kahvatult.

Kadusid mõnikord jäljed kiire sõidu man, kuid peagi leidsin nad taas. Jaht jätkus.

Sääl äkki jäljed peitusid tuhklumme. Tegin kaari otsides neid.

Fabio jõudis pärale, kaasas vöö, mille olin märkamatult kaotanud, ajades võidu punase kiskjaga.

Taas oli rada käes. Tegime kiiret sõitu, mööda mada- laist pedakaist, üle sahiseva lume, all kahvatu taeva. Maas- tiku piirjooned olid uppunud jahiuima, nägime vaid rada endi ees.

Rebane tegi tiire, põikles kõrvale, kuid rühkis siiski kindla innuga metsa poole.

Olime metsas, tempo aeglustus, pühkisime sooja higi punaselt laubalt ja tõmbasime hinge. Kaarina läks puude all rebase tee. Fabio ajas jälgi.

Oksad lõid näkku ja silmi, lund sadas kaela ja puujuured takistasid suuskade tõtlevat sõitu, kuid siiski edasi ajas meid kiring.

Mingi asi ei saanud päästa rebast, lumi oli pehme ja vangistav, punase kuradi tee oli märgitud.

Sõitsime küürutades metsa all, olin veidi kõrvale sat- tunud, kui äkki nägin Fabiot põlvitamas suure kuuse juurte man, püss värisevais käsis ja kirepalang põlevais silmis.

Suusatasin sinna: „Pesa!“ Fabio noogutas.

Vaatasime sisse august. Kaks tuld põlesid sääl. Fabio laskis, mets kõmahtas ja vaikis nagu imestades.

Kõik oli tume august, tuled olid kadunud.

Leidsime veel teise sissekäigu. Haarasime pussid ning hakkasime teda suurendama.

Ikka sumedamaks kahvatus valgus metsa all. Mustavad kuused piirasid meid ängistava ringina.

Aeglaselt edenes töö. Juured ja jääne maa kõlasid tu- medalt noalöökkide all. Väga vähe aga avardus auk.

Täiesti vaikseks oli jäänud kõikjal — maa all ja maa pääl. Sünged varjud roomasid välja pesast. Valgus pime- nes ööks.

Jätsime lõpuks asjatu töö. Jääst ja puujuurist kindlus oli võimatu. Rebane puhkas kaitstuna ligipääsmatus koo- pas. Heitsime viimase pilgu pesale kuuse juurte all ning hakkasime otsima tagasiteed.

Ristlesime pimedas varangus.

Külm ja väsimus lasusid koolnulinikuna me meeleolul. See oli reaktsioon endisele võitmatule ja kõikehaaravale ja- hikirele.

Suusatasime suhkrupäiste kuuskede vahel, jõudsim- puist piiratud lagendikule. Läänekaarel unne tardunud

kuused suplesid loojunud päikese purpuruugeis kiiris. Kollaka oreooliga olid ümbritsetud vaikivad metsad.

Olime vael teel, pöörasime tagasi läbi hallsumeda laane. Suusatasime vaikides. Viimaks ometi jäi seljataha metsa tume ja sünge müür.

Nägime kaugel, üle lumise lagendiku, mida lõikasid üksikud aiad, põlesime kollakaid leeke. Need olid talude tuled. Suundusime lähima poole küsimaks teed.

Üksik teder lendas äkki õhku me jalge eest pesast tiibade sahnal. Taamal haugatas koer. Muidu valitses looduses hõbedane vaikus, ainult suusad laulsid tasa lumel.

Meeleolu oli tõusnud — polnud enam linguna kägistavat metsa piiramas me vaadet. Kõnelesime jahist ning ebaõnnest, mis meid jälginud. Libisesime saagita püsside kõlku-des õlal mööda pikka lumist teed, kuna koolnud rebane puhkas igavesti häirimatut und koopas keset varangut.

Süinge kindlusena valitses üksik talu lagedat lumist välja. Üle tohutute hangede sõitsime õue.

Puhkasime ja soojendasime end tares. Küsitelime inimesi tee üle. Olime liiga kõrvale sattunud.

Pärast puhkust, mis mõjus kosutavalt kui hää vein, aetasime taas jalge alla juba sulanud suusad, surusime kepikõvemini kätte, kohendasime püsse seljas ning võtsime kursi üle kaugelt ja kõrge raba sihis, mida oli meile näidanud talumees.

Külmal ja selgel ööl krigisesid lauldes me suusad innukal ja kiirel sõidul kodu poole, juhituina kauges taevas siravast Seitsmest künnihärjast.

Fra Diavolo.

PAAR SÕNA AUTOREIST, JA ÜHEST ERITI; ARVUSTUSIST, JA ÜHEST ERITI.

Arvustusi on mitmesuguseid — autoriteetlikke ja autoriteedituid, kompetentseid ja profaanseid, otsekoheid ja mõjustatuid.

Autoriteetlikem, mõjustatuim ja profaanseim on alati enamiku, see on massi arvustus. Aga on ka muid autoriteetlikke profaanseid arvustusi.

Arvustuste järgi võime jaotada ka kunstilisi üritusi ja nende autoreid.

On autoreid, kelle unistuste Mekkaks on võimalikult suur austajate kari. Nende hing on kui raiskuläind peni, kes igale vastutulijale liputab hända. Raske on neil leida lähedasi sõpru, ent see-eest pääliskaudseid austajaid võivad nad noppida palju, saada „rahvakunstnikeks“ — halvan mõtten. Nende areng on madala profaansuse väikene areng; nende kunst, kui see säärane on, on kompveki paber: vaatamiseks ja prügikorvi heitmiseks.

Sääraseist kunstnikest tiituvad ka nende omasugused. Neid kunstnikke on palju. Sest kerge on olla ise, või vähem kui ise.

Vähem on sääraseid, kes taotellen midagi õilsamat ja püüden ületada end leidsid kellegi tugevaman oma ideaali. Need on kui sõdurid juhi taga. Ühed neist on seda oma sise- misest tundest, teised praktilisil kaalutlusil. Viimased on sama põlatavad kui rahvale silmapilgutajad. Ent nende väärtus oleneb juhust.

Iga kunstnik on algusen kellegi talutada. Ühed hoiavad nõõrijuppi peon lõpuni, teised lasevad lahti, et otsida uusi teid.

Need on kolmandad — neid on kõige vähem.

Talvisen „Lumenin“ ilmud kahel V. K. Kaesari novellil „Rännakud“ polnud menu. Polnud, sest autor oli, kas huumori tõttu või muul põhjusel tarvitand teist pseudonüümi — Fra Diavolo. — Langes autoriteetlik kilp ja lendasid kõverad mürgised nooled tundmatu pihta.

„Mõjustamata“ enamik oli kohustet süüdistama autorit igavan ja häbematum jäljendamisen.

Seda just nüüd, kui autor oli kaugeneman oma õpetajast.

V. K. Kaesar pole „rahvakunstnik.“

Ta on hüljand silmepilutamise ja odava naeratuse püüden edasi kõrgemale, esteetsemale teele. Oma esimeseks toeks siin on ta valind meie d'Annunzioliku stilisaatori Tuglase.

Kõik, mis on Tuglasen, on aastate cest veel veedelnud V. K. Kaesar'it. Tema peen nikerdet stiil ja ta massipõlgus aga üle kõige.

Surid aastad ja surid vaated. Käien õpetaja radu Kaesar leidis uusi teid, uusi juhte ja oma hinge. Talitaden oma sisetunde järgi ta asus otsima oma teed, et leida sellele, mis ta saand Tuglaselt uut tuld, vastset värskust, uut marmorit oma meislile.

Just sel ajal said arvustajad maha oma õilsa kriitikaga.

„Rännakud“ ei ilmud noppimaks austajaid ega silitamaks tukkuvate kasside turji. Võib siis ka aru saada sellest, et nad jooksid enamiku kõrvust mööda.

Sest nii on looduse säädused.

Aga et nood, kellest oleks võind loota veidike asjalikumad suhtumist, lasksid lendu oma kergemeelsed sapised nooled vaese Fra Diavolo alias V. K. Kaesari pihta, sellest on kahju.

See näitab kui vähe on siirast kompetentset arvustust. Aga nii paljud neist tahavad olla autoriteetsed!

M. Rüissoo.

RAUK JA KEVAD.

Pietro istus pooleldi mahaveerenud palgivirnal ja vaatles enda ees avarduvat lahte. Kevadpäike paistis soojalt ja Pietrol oli nii mõnus istuda ja unistada. Sonimütsi oli ta asetanud enda kõrvale palkidele ja nüüd sasis õrn kevadtuul vahete-vahel tema halle juuksesalke. Kai ääres oldi parajasti ametis ühe auriku laadimisega; hobused tulid, vedades suuri palgikoormaid viletsatel vankritel. Kuid siis haaras vints raudkonksudega palkidest kinni ja tõmbas nad ruttu üles. Sää! kaalus ta neid natuke aega, nagu vaadates, kas nad sobivad söögiks, ja siis kadus koorem laeva mustavasse sisemusse, kuna kaile jäänud vanker, mis nüüd sarnanes kõhnale luukerele, suure kolinaga edasi sõitis. Ei huvitanud see kõik Pietro. Oli ta ju seda küllalt näinud neil pikil aastail, mis ta siin sadamas pidi elama.

Ja siis mõtles Pietro kurvalt neile kaugetele aegadele, kus ta viimati oli olnud merel. Olid siis ajad! Polnud need sarnased nagu nüüd! Olid siis mered täis valgeid purjesid, täis uhkelt libisevaid laevu. Võis küll ka siis juba kohata aurikuid, kuid need olid nii viletsad, nii naerväärsed. Võis hää tuulega neist möödagi sõita naerdes kohmakat „aurupada.“ Kuhu on nüüd jäänud kõik purjed?

Kaldale oli tulnud kaks poissi. Üks neist vaatas laevapäras lehvivat lippu, mõtles natuke ja ütles siis: „See on inglane!“ Teine oli nähtavasti nõus, sest ta ei lausunud sõnagi. Pietro vaatles pahaselt poisse. Nii nad on! Ei kõlba kuhugi need praegused poisid. Eks katsu neile midagi rääkida. Pole need endiste aegade poisid, kes kuulasid, suud lahti, vanameeste juttusid kaugetest merereisidest. Oli Pietro küllalt neile rääkinud lugusid. Oli hakanud alles paari aasta eest jutustama, kuidas ta Brasiilias oli elevandi-jahti pidanud. Kuid siis oli üks ninatark ütelnud: „Kuule, papi, sa pole Brasiilias käinudki, sää! pole elevante.“ Siis oli Pietro saanud päris pahaseks ja poisid minema kihutanud. Või tema pole käinud Brasiilias! Noh, ja lõppudelõpuks, kuigi see polnud tema, siis tema isa või vanaisa oli see ikkagi. Nii need praegused poisid on. Pole neil enam austust ega midagi vanemate vastu. Ja koolis käivad nad ka veel, ja õpivad sää! igasuguseid asju, mida pole vaja. Milleks on ühel väikesel poisil vaja teada, et Brasiilias pole neid suuri loomi, kellest Pietro tahtis jutustada? Ja nii oli vana meremees päris pahane ja kurb, et polnud enam endised ajad.

Kui tore oli elada vanasti! Pietro mõtles neile pikka-tele nädalaile, mis said veedetud ulgumerel. Mõtles õhtuile ja öile, kus tuli seista tüüriratta juures, kuna tuul undas vantides ja terve laev oli täis salapärast naginat. Mõtles

vaikseile suvepäevadele, kus laev seisis täispurjes liikumata merepinnal, mis oli kui taevasselõikuv peegel. Jah, harva küll võis merel kohata sarnast vaikust. Enamasti oli meri ikka kaetud lainetega. Kui tore oli siis, kui sõiduks oli päri-tuul! Oleks võinud seista tundide kaupa laevaninas ja vaadelda kahele poole voolavat vahuvalli. Ja ikka lõikas laevanina merepinda, väsimata, ühtlaselt. Kuid polnudki aega siis seista ja logeleda. Tööd oli palju. Kuid ei tundunudki see töö nii raskena, näis, nagu oleks see vaid lõbus ajaviide. Ja kui vahel tormistel ilmadel ei saanud paar ööd magada — ka see polnud midagi. Ja Pietro tuletas häbiga meelde, et ta kunagi vanasti oli arvanud, et madruse elu polegi kõige parem. Kuid see oli nii vanasti! Ta ei mäletanudki seda enam nii selgesti. See oli vist siis, kui Pietro isa alles elas. Isa! Pietrole tõusis silmapilk silme ette isa tiise kaju, laiade õlgadega ja suure musta habemega. Rohkem Pietro ei mäletanudki. Sest ühel päeval oli isa merele läinud ega tulnud enam iialgi tagasi. Iialgi! Pietro ema oli kuus aastat käinud igapäev sadamas vaatamas, kas isa juba tuleb; siis oli ka tema surnud. Kuid isa oli Pietrole midagi suurt, midagi võimsat. See isa oli kunagi koju tulnud, oli poja kõrgele tõstnud ja naerdes öelnud: „Tere, Pietro!“ Ja sellest ajast hakkasid kõik hüüdma põissi Pietroks; ta ise harjus sellega lõpuks nii, et oma õige nime äragi unustas. Ei tea, kuidas isale see nimi oli meelde tulnud. Küllap vist tõi ta selle kaasa kuskilt võõramaa sadamast, kuskilt kaugelt. Kaugelt! Pietro tundis äkki, kuidas ta süda nagu kokku tõmbus, ja mingi igatsus terve olemuse täitis. Kaugelt! Kaugel, sääl olid palmid, olid helesinised veed, olid tundmatud, omapärased puud, oli kuskil liivane rannik, millele veeresid ookeani lamedad lained. Sarnast kaugust oli Pietro tõeliselt näinud, see polnud vanade meremeeste jutudest tekkinud ettekujutus. Kaugus! Pietro võis talvel kuude kaupa istuda oma toas, vaadelda õues langevaid lumehelbeid ja jäässe mattunud lahte. Siis oli tal nii hää olla toas, ta ei osanud enam midagi paremat igatseda. Kuid nüüd, kevadel, äratas sõna „kaugus“ Pietro hinges määratu igatsuse, nii suure, nii võimsa, et oleks tahtnud kas nutta või naerda. Kuid et Pietro oli juba vana, siis ei nutnud ta ega naernud, vaid jäi rahulikult istuma kevadpäikesesse ja jätkama oma katkendlikke mõtteid. Igatsus oli Pietro südames, see igatsus sõi südame nagu tühjaks, nii et sinna ei jäänud enam kübetki õnne ega lootust ega rõõmu. Kuid Pietro ei teadnud, et see tuleb kevadest. Ta arvas, et selles on süüdi vaid praegused halvad ajad, kus pole enam valgeid purjesid ega midagi. Kui Pietro oli noor, siis polnud tal kunagi sarnast kurba tundmust. Või ei mäletanud ta enam seda?

Korraga võpatas Pietro. Kaugel paistis täispurjes purjek. Pietro pingutas oma vanu silmi ja nägi, et purjek lähenes. See ei tulnud ruttu, kuigi kõik purjed olid hiivatud: selleks oli kevadtuul liiga nõrk. Kuid purjek lähenes siiski. Pietro süda hakkas kiiremini tuksuma, rõõmus ärevus asus rinda. Talle näis, kui läheneks muistne, tema-aegne purjek, lapitud purjedega, vanadusest kulunud laevalaega. Pietro ninasõõrmed värisesid nõrgalt, nagu koeral, kes tunneb kedagi lähenevat, keda veel hästi ei näe. Pietrole näis, kui tunneks ta pigist lõhnavaid köisi oma näo ligidal, talle näis, et tunneb kaugetest meredest kaasatoodud lõhnu.

Kuid need ootused ei täitunud. Libises mööda purjek, dekk poleeritud, lumivalged purjed, iga metallise läikiv loojeneva päikese kiirtes. Ja dekil jalutasid heledais riideis lõbusõitjad.

Ja Pietro jäi nüüd päris kurvaks. Ta pomises veel pahaselt: „Maarotid,“ kuid ei vaadanud enam laeva poolegi. Siis ikka päris tõesti on möödas need vanad ja ilusad ajad! Tähendab, neist aegadest annavad tunnistust veel ainult kaks vana purjekat, mis vedelevad talvesadamas ja tema, Pietro, kes peagi kaob. Ja lõpmata kurb oli Pietro, et kõik kaob. See oli kindlasti päris kurbus, see polnud enam kevad.

Päike loojenes. Pietro ja päikese vahele veele tekkis pikk ja särav tee. Pietro oleks häämeelega seda teed mööda läinud: ehk oleks see minevikku viinud. Kuid Pietro teadis, et see oli vaid päikese kiirtes sätendav vesi, ja sellepärast ei teinud ta sammugi. Siis ikka möödas on need ajad, kus meremehe elu oli vaid võitlus merega! Pietro ajas oma varuka natuke üles ja vaatles kuivetanud kätt, millel paistis veel uduselt üksikud tätoveeringud. Kas oli see sama käsi, mis kunagi juhtis laevu läbi tormide ja lainete? Aeglaselt lasi Pietro varuka langeda ja jäi üksisilmi vahtima loojenevast päikesest säilinud kuma.

Siis tõusis Pietro, vajutas mütsi pähe ja hakkas liikuma. Ta ei läinud koju, sest ta kodu oli meri. Pietro läks väikesse majja, kus ta pidi elama pagulasena. Kuid Pietro ei nutnud. Ta sammus uhkelt, katsudes pääd püsti hoida, sest ta teadis, et peab esindama möödunud aegu, tema, ja nood kaks purjekat sääl talvesadamas.

Nemo.

MEREL JA MAAL.

(REISIKIRJELDUS.)

Sadamas oli inimesi murdu. Trüginis, trüginis, aga rahvahulk kandis mind ühte väikesse majja ja jälle välja. Kui ma siis hiljem küsisin, mis asutis selline on, vastati, et tollihoone. Minu arust oleksin ma sääl pidanud laskma läbi vaa-

data oma pakid — aga kuidas ma pidin seda teadma, kuna keegi ei esitanud mulle sellekohast palvet.

1934. aasta 9. juuni päälelõunane päike paistis heledalt. Kõik klaasitükid — alates majade aknaiga ja lõpetades laste keksukivega — hõõgusid kui tules. Toompää katedraal oli piiratud kuldsest oreoolist; äkki hakkas ta vajuma, ja kadus kuskile nurga taha. Ees avardus üha laienev silmapiir. Vastu ujusid suured aurikud. Laeva ümber lendlevad kajakad olid ka palju suuremad kui maalt vaadatuna.

Pakid tassisime kajuteisse, ja ruttasime siis dekile. Suitsetamissalongi kogunes grupp inimesi, kes võttis nõuks uurida rootsi keelt. Varsti märkasime, et tõenäolikkus selleks on imeväike, ja kaotasime lootuse. Noh mis keel see on, kus a hääldatakse nagu o, o nagu u, u nagu ü jne? Öppisime siiski lugema kümneni ja küsima, hüvrü müket kostar (palju maksab), sest esimese käiguna me sõjaväljal oli ette nähtud magasinide vallutamine.

Imetlesime veel kuud, mis kiikus laineil kui kollane vesiroos, ning laskusime jahutada soolasel meretuulel kuumendavat otsmikku. Siis laskusime mööda kitsukest redelit vahedekile, ja otsisime üles kajutid, et heita puhkama.

Õhtueineks rüüpasin thermes-pudelist leiget kakaod ja hammustasin kõrvale poolvedelat rabarberpirukat, mida meelegeitlikult närisin veel Rootsigi pinnal, ja mille ma täie tervisega koju tagasi jõudes suures jällenägemisrõõmus söötsin oma armsale hundikoerale. Hulka vaeva nägin veel aseme tegemise ja teist sama palju magama jäämisega.

Ärgates oli pagana veider tunne. Neptun venitas me laeva vaesekest kui lõõtsapilli. Kõik aina õõtsus ja nagises, ning keegi oigas südantlõhestavalt. Veidi aega lamas ta rahulikult, äkki aga kargas surnukahvatult püsti, tiris kapist kolinal plekkvanni, kummardus..., ja ronis siis ühes tekkidega dekile. Tüürimees käis meid vahete-vahel vaatamas, ja soovitas ka minna üles; olevat kohe hulga parem. Püüdsin tõusta istuli, — küll see laev aga kiikus, pidin peagu kukkuma alla koikust, päälegi hakkas vaevama süda. Riietusin siiski suure vaevaga, naeratasin vapralt ja hüppasin jalad ees alla. Küll see põrand aga õõtsus, — ja siis tuli see... Pärast oli enesetunne kaunis hää, oli ainult veidi piinlik. Okupeerisin ühe lamamistooli reelingu ääres, kuid ei olnudki enam vajadust kummarduda üle parda. Kogu dekk oli kui laatsaret. Igal pool lamasid inimesed. Keegi sale näitsik oli unustanud hoolitsenise oma talje eest. Aina kugistas sidruneid, aga ometi tuli see, mis pidi tulema. Üks õige noor preili oli jälle nii kõvasti ametis, et ei pannud tähelegi, kui ehmunud laglana tõusis lendu ta peagu lumivalge baret, veidi tiirles, ja siis õrnalt laineile laskus. Isegi daamid me saatjaskonnast olid vallutatud sest maisest nõr-

kusehoost; mõni toetus reelingule, mõni pidas paremaks jääda kajutisse.

Laev loovis juba skääride vahel. Merehaigus kadus silmapilkselt. Pääle kuuendat kutset sõandati astuda söögi-saali, mõni julgem haaras isegi kätte noa ja kahvli. Nii me siis liginesime põhjamaade iluduskuningannale Stockholmile. Kärsitult ootasime maandumismomenti. Nii lihtsalt see aga ei läinud. Keegi härra tuli, barrikadeeris ukseavause ja kamas: „Võtke voodiriided maale kaasa“ — pakkisime ahvi-kiirusega — „jätke voodiriided laevale“ — loopisime kõik jälle segamini — „võtke voodiriided maale kaasa!“ — pakkisime meeletult, silmis kipitamas vihapisarad.

Ja vaata — uks läks lahti, ja ilmus kolme paelaga päästeingel — tüürimees, kes kuulutas meile suurt armu, et kui me silmapilkselt kõike siia ei jäta ja minema lähe, — siis heitvat ta meid isiklikult üle parda, s. t. vette.

Turistide kodusse jalutasime omal jõul. Kohvrid sõitsid autoga. Nad riputati toa põrandale ühte hunnikusse, ja siis algas üks siblimine. Poisid ja tüdrukud otsisid omi, kuid see ei olnud sugugi nii lihtne, nagu näib mõnele võhikule. Elukardetavalt haavata ei saanud küll keegi, kuid nii mõnigi soeng oli kaotanud sada protsenti oma võluvusest.

Käisime külastamas vabaõhumuuseumis Skansenis põhjapõtru. Üks noormees kadus ära, leidis aga ise tee laevale, kus me lõunatasime.

Õhtul jõime uhkeimas kohvikus seitsmekümneviie sendi eest sõrmkübar kohvi, teine vett, ja sõime kõrvale igauks kaks kuivikut. Too kena kohvik oli ehitatud puha marmorist. Lahkusime parimate muljetega, ja sammusime lauldes läbi linna. Ime on, et koju jõudes suu ei olnud täis vett, sest sadas kogu aeg tugevasti.

Järgmisel päeval sõime apelsine ja sooritasime oste. Keegi keskealine daam ostis endale heleda suvekübara. Istus siis kodus mitu tundi peegli ees, ja proovis päakatet et küll üht-küll teistpidi asetada oma lokele. Õhtul aga küsis häbelikult, kas keegi ei soovivat talt seda ära osta. See värv ei minevat talle ikkagi kuigi hästi.

Vaatasime lossi ees vahtkondade vahetust. Neil olid kaasas orkestrid, kes mängisid kuninga akna all ilusaid lugusid, aga kuningas ise ei olnud hoopiski Rootsi-maal. Käisime veel imetlemas imeilusat raekoda. Kaju läksime läbi ühe pargi, kus oli nii suur Gustav Adolphi kaju, et kui üks tüdruk teda fotografeeris, kaju pää ei mahtunud pildile.

Õhtu tulipunktiks oli sõit Djürgärdeni. Jõudsime pärale veidi hilja, sest me saatja ei jõudnud kuigi ruttu otsusele, kas panna pähe kaabu või soni. Mis figureid sää! Tivolis meiega tehti, seda on võimata jutustada; pisar tuleb

silma, kui mõelda meie vaesekeste pääle. Läksime siis rahustama oma närve Tivoli kohvikusse. See oli armas paik, kus õitsesid õunapuud lillepottides, kus serveerisid pesus värvi väljaandvad tiroollannad, kuid kus lavalt kõlas ehtis jodler.

Kolmandamal päeval enne lõunat kärutati meid mööda muuseume. Pärast lõunat läks enamus kohvikusse. Mõned vaimsete huvidega inimesed, — nende seas ka mina — otsustasid külastada kuninga suvelossi Drottingsholmis, keskharuldaselt ilusat parki. Mind viidi ka lossi teatrisse, kus Tema Kõrguse tool oli kaetud punase sammetiga. Laval rippusid laest paar köit, mille kaudu harilikult olla laskunud taevast inglid. Paharettide jaoks olid põrandas luugid.

Tagasisõit õhtul oli vaimustav. Järvepinnal hiilgasid peegeldunud tähed kui jaaniussid. Kujutlesin, et istun gondlis, kuna kohvikute terrasselt kõlab barkarooli meloodia. Mustendavad männid kohisesid kõrgeil skääride pankrannikul.

Röömsalt loksusid lained vastu paekaldaid, kui „Kalevi-poeg“ aeglasel sammul järgmisel hommikul väljus sadamast. Nii mõnelgi tundelisel inimesel niiskused silmad — lahkumiskurbusest ja jälleägemisrõõmust. **Elte.**

VESTE.

„Meie noorsugu on võõrdunud teadusest ja kunstist. Ei ole need küsimused neile huvialuks... ikka sport ja tants,“ lausus vana Samuel surmtõsise, kuid moraalitseva näoilmega, süütas piibu, silus paar korda oma lühikest habemetutti ja nõjatus tugitoolile. Nägin, ta oli jälle sattunud oma sõiduveesse. See oli tüüpiline tema juures — igakord kui maigutas tähendusrikkalt suud, silus habet ja nõjatus tugitooli — algas tema vestluste seeria. Siis laskus teaduste regioonidesse, vahel eksledes põhjatu India müstikas, vahel kritiseerides kogu filosoofiat ja ilmakorda. Tõi alati esile utoopilisi abielu ja ilmaparanduse meetodeid, sõimas Rahvasteliitu ja argumenteeris viinatarvituse kasulikkust riigimajandusele. Tema põhimõte oli alati universaliseeruda — mitte kunagi spetsialiseeruda. Ja kui hakati selgitama ta elukutset, siis pidi alati abiks võtma „kutseoskuse“ käsiraamatu: elektrik, muusik, agronom, agent j. n. e. — nii kõlasid ta tiitlid. Ent sporti ja tantsu ta vihkas.

„Ja vaata, noorsugu on hukkumise lävel... muud kui tantsumaratonid ja pidud,“ algas ta seekord.

„Noh vanapoiss, kas jälle sattunud pessimismi,“ sõandasin ma küsida.

Kuid vana Samuel liigutas huuli, krimpsutas kulme ja lausus ägestunult:

„Mis... mis pessimism. Siin on olukord selge: Hukas on, ja see ei ole mitte minu sapise pääaju sünnitus. Juba minu ajal oli — kuid luba ma jutustan sulle väikese episoodi oma koolieast.

Meil tolkorral asutati koolis okultistide ring — olid sääl teisedki ringid — kuid see oli tähtsaim.

Oli üks udune õhtupoolik — pidin esinema loenguga India Vedda raamatute üle... Mäletan, tormasin, tormasin läbi tänavate, olin veidi hilistunud... aga põues hüples käsikiri täis sügavaid ideid, müstikat ja ülevamat filosoofiat. Ja vaata, niisuguse käsikirjaga läksin tollel õhtupoolikul okultistide ringi. See oli käsikiri, mis pidi tekitama revolutsiooni, väärtuste mahapaiskumist, kuningatroonide kukutamist — isegi jõed oleksid vastusuunas liikuma hakanud ja päike oleks tõusnud läänes — selle asemel, et tõusta idas.

Eemalt paistis madal kivihoone, kostsid hääled... klaverimäng. Ä-haa... arutlesin; auditoorium on kohal ja astusin majesteetliku sammuga saali, lükates tiibuksed pärani. Kostis hiigla lärm, rõõmuhuige — nagu oleks tuhat tromboonimängijat lahti lastud. Ent kujutle: kolm meest kõigest saalis, õigemini kaks — sest kolmas magas (milles hiljem veendusin). Uskusin, et viibin irreaalsuse valdkonnas ja lugesin kolm korda saalisolijad üle — tõepoolest kolm! Üks mängis nüüd ühe näpuga „Tžižikut“ ja ringi president kohendas üha lipsu. Ootasime. Auditoorium pidi iga hetk ilmuma.

Möödusid, venisid minutid — see on alati nii, kui ootad, näivad sekundid aastaina, kui aga meenutad möödunud aegu — hoopis aastad sekundeina.

President alustas (auditoorium ei ilmunudki).

Pikk jäine kellahelin kaikus tühjas kõledas saalis nagu hauakambris. Asusin puldile magaja monotoonse norina saatel, mis kõlas kui Schuberti „Lõpetamatu sümfoonia.“ Norisejal olid ninalöörid kinni ja säält tuli hääli mitme-häälelisi. Suunasin pilgud kuulajatele ja avasin käsikirja. „Tžižiku-mängija“ tegeles nüüd matemaatiliste probleemidega, president aga kohendas üha lipsu.

Kuid oodatud india müstiline filosoofia, ülevaim religioon tuli kui kõrbenud praht praeahjust. Tagajärg oli ainult magaja ärkamine, kes hetkelises jahmatuses, arvates, et on tegemist kooliga, lausus kähedalt, pühkides silmist räitsa: „Poisid, mis tund tuleb? Kas läheme keerame enne pläru!“ Vajus suurt selgitust, et on tegemist okultistide ringiga — ta vajus tagasi letargilisse olekusse.

Lõpetasin loengu ja tormasin välja. — Käsikiri kägardatuna pões. Ei vajanud ta enam õhku — ta oli küllaltki tuulutatud.

Ja väljas sügisõhtu, see mõtete mürgitav viin, oli laskunud linnale. Valatud oli tühjaks karikad täis nukrutsevat pessimismi. Inimesed kui sammambuulid hüpnootilises uimas liikusid tänavail, vedades kehi läbi peentikanduse uduloori.

Ei olnud mingit elu — ainult ääretu, värvitu aeglaselt veniv laava... ja liikusin minagi juba sammambuulina ja ühtusin veniva inimlaavaga.“ — — — — —

Samuel lõpetas oma episoodi. See oli harilik, et need lõppesid tal poeetiliselt ja vastavalt meeleolule. See ilmnis sellest, et varemalt kuulus ta elukutsete seeria hulka ka luuletaja amet.

Kuid Samuel ei olnud veel lõpetanud selle episoodiga kõik. Ta läitis uuesti oma piibu, silus habet ja najatus. Täna õhtul kestis ta vestluse voog. — sto —

LE CERCLE FRANÇAIS.

Dans la grande maison grise — notre école — rien ne change. La vie y coule comme l'eau dans quelque large fleuve sans mouvement apparent.

Parfois on entend dire que quelque chose arrive, mais c'est faux — tout demeure tranquille comme au premier jour. Mais si! tout de même il y a eu un tout petit changement dans la vie monotone des écoliers.

C'est le cercle de français! A vrai dire ce n'est pas un cercle, c'est — avec le nom officiel que la direction du Cercle d'Etudes aime tant entendre prononcé entièrement — la Séction Française du Cercle d'Etudes du Lycée Français.

Cette longue appellation donne peut-être l'impression que c'est une fondation très sérieuse. En bien! nous y venons simplement pour nous y amuser.

Voici quel en est le régime: 1-e payer 25 sent du cotisation au Cercle d'Etudes et 2-e de ne pas y parler estonien. Ce dernier est sévèrement interdit, et celui qui pêche contre cette loi doit chaque fois payer une amende de un sent.

Pourqu'il y ait un peu d'ordre un comité de trois membres fut élu: 1) une maîtresse de la maison, 2) un organisateur des jeux et 3) un Maître Jacques qui peut remplacer l'un ou l'autre selon les besoins.

La première réunion eut lieu le 27 ferrier, 1935.

Depuis ce temps nous en avons eu six autres, parmi lesquelles celle du 11 mais fut peut-être la plus intéressante. Ce

jour-là nous avons un invité, Monsieur Bourgeois, qui fut assez aimable pour venir discuter avec nous sur la religion.

Nous avons eu aussi un discours sur les cathédrales françaises, suivi des projections; un autre sur Verlaine et la dernière réunion fut une soirée de Debussy avec une conférence sur la vie et l'oeuvre de l'artiste.

Chaque fois nous terminons notre reunion en jouant à quelque jeux ou simplement en causant.

Valli Alun.

TAIDEST „LUMENIS“.

See sündis 1933. aasta lõppevail veerandeil, kui moodustus Lütseumi esimene ja ainuke kirjanduslik-kunstiline rühmitus. Kolm boheemi Mihkel Bach, Viktor Kõressaar ja Edmond Sander — maaliija, poeet ja laulja — asutasid esimese boheemkonna.

Ning see oli ühel külmal, jäisel ja kuuvalgel novembri-ööl, kui sündis nende pääs idee, kui imelind Phoinix, asutada „Kultuuriring“ ja põhjendada „Lumen.“

Üritus teostuski. Kunst ja kirjandus on leidnud endale viljelejaid Prantsuse Lütseumis.

Vaatleme alguses neid „vanema“ põlve esindajaid, kes esimesina end teadlikult nimetasid kunstnikeks ja boheemeks hoolimata pilkeist ja irveist.

Esimene boheem Mihkel Bahh, maaliija, luuletaja ja kriitik on tuntud oma piiritu ironia ja künismi tõttu. Ta huumor on sarkasm ja ta nali on pilge. Ta armastab huvitavat seltskonda, rännakuid ja maantee liiva. Oma tõeliseks koduks peab ta Tagametsa talu, mis sümboliseerib talle vabadust, puhkust ja intiimseimat lüürikat.

Tema tõeline ala on kujutav kunst — ta on tuntud kitsamas ringkonnas ülihää portretistina ning aktimaaliijana.

Ta on boheemlikem kolmest ning seetõttu vähe armastatud Lütseumi naissoo poolt. Õige kunstnikuna suhtub ta sellele määratu üleolekuga.

Teine boheem, Viktor Kõressaar, kes on esinenud nimede all V. K. Kaesar ja Fra Diavolo, on poeet, prosaist ja kriitik ning kahekordne „Lumeni“ kirjandusvõistluse laureaat. Talle on omane ühes teiste boheemega piiritu ilu jumaldamine. Ta armastab hääd stiili sama palju, kui ilusat naist. Ta harrastab stiili enam, kui ükski teine ning teda on süüdistatud isegi liigses tuglaslikkuses, kuid tema silmis on see etteheide kompliment. Oma lüürikas on ta üle saanud nooruslik-sentimentaalseist armuunistusist, ning ta

viimase aja eriharrastuseks on kujunenud satiir. Nagu ta armastab maalida loodust rahulikes kirkais värves, nii kirjeldab ta sääli inimesi nagu nad näivad läbi kunstniku temperamendi.

Ta vihkab irisemist ja eitab kunsti sotsiaalset missiooni. Teie taide pärast on veel tema iidol.

Kolmas boheem, Edmond Sander, alias Ervin Murto, kujutab ühes isikus lauljat, poeti ja kirjanikku. Iseloomult on ta väga tundeline ja sensitiivne. Oli ainuke tenor Lütseumis ning samuti ta kirjanduslik stiil oli laitmatu. Ta on olnud eluvõõraim kolmest. Ta jaoks evisid väärtust vaid kunst ja muusika. Elu ja reaalsus, need olid kui kohutav ulm, kui häiriv paratamatus.

Ta luuletised on tema iseloomu peegleiks: neis on ühendatud lahendamatud meeletud uneleva muusikaga.

Nii palju neist kolmest boheemist, kelle karakterlikemaks jooneks on üleolev ja põlgav suhtumine igasugusele profaanssele kriitikale.

Teisist poeedest on nõudnud endale boheemi nime vaid Jüri Oselein, kes on esinenud luuletisiga enda ja Geo nime all. Kuid temagi tugevam pool näikse olevat proosa, otsustades tema etteloetud teoste järele.

Ta on hoopis elulähedasem kolmest eelmisest, rohkem pinnapäälne, kuid ideed ei puudu tal. Ta elamused on kiiresti vahelduvad ning seetõttu puudub neil küllaldane hingeline sügavus.

Huvitav kuju on Jüri Klemmer, tuntud nimede all SS. ja Ge-er. See mees tahab saada inseneriks, kuid sellest hoolimata kirjutab häid humoreske ning följetone. Mehest on tehtud tahtes tahtmata kirjanik. See kõlab kurioosumina, kuid on tõde.

Raimond Helisto on esinenud —sto— nime all vestega, mida iseloomustab ladus jutustamisstiil.

Noorur Paul King, alias Nemo, on erinev teisist. Ta stiil on raskepärasem eelmiste omast ning ta elufilosoofia meenutab Tammsaaret.

Peeter ehk Valli Alun ning Else Aarman, „Lumeni“ kirjandusvõistluse miniatuuri laureaati, esindavad naissoo. Raske on praegu nende kohta öelda midagi konkreetsemat, on ju neilt ilmunud siiani liig vähe töid. Alun on naiselikult sentimentaalselt pateetiline, kuna Aarman oma realistlikus kirjelduses näib harrastavat stilisatsiooni.

Ülejäänud, praegu õppivaist autoreist ei julge ma enam kõnelda kui kunstnikest.

Laudator.

CORRESPONDANCE SCOLAIRE INTERNATIONALE.

En décembre 1934 une correspondance fut organisée entre les élèves du Lycée Français et ceux de la France par l'intermédiaire de la „Correspondance scolaire internationale“.

Plus de trente élèves des deux dernières classes — la onzième et la dixième — y prirent part. Chacun d'eux désirait avoir un ami français et connaître son milieu et sa vie quotidienne. C'était une excellente occasion de faire connaissance de l'âme française et de créer les liens qui fixent l'amitié des deux nations.

A la fin de décembre vinrent les premières réponses — de Périgueux et de Constantine. Les autres villes les suivirent en janvier et aussi en février. Jusqu'ici nous avons des correspondants dans 10 villes parsemées sur le territoire français. Les centres principaux sont Bordeaux et Périgueux et ils sont suivis de Paris, d'Evreux, de Gien etc.

Plusieurs correspondants français ont échangé seulement quelques lettres puis ils ont essayé de correspondre. Mais 21 élèves écrivent régulièrement à de jeunes Français ou Françaises de 14 à 20 ans. Ils ont échangé jusqu'ici 130 lettres et ils sont bien contents de leurs amis nouveaux. Ils trouvent que les Français de leur âge leur ressemblent, qu'ils ont les mêmes idées et aussi le même idéal.

D'autre part en France, on est très content des lettres reçues du Lycée Français. De Bordeaux on a écrit qu'elles étaient "fort intéressantes, écrites en un français tout à fait remarquable“.

Maintenant on a l'intention d'organiser une correspondance pareille entre les autres classes.

Susanna Koch.

KIRJANDITE VÕISTLUS.

Tallinna Prantsuse Lütseumi Kultuurring otsustas määrata auhindu paremate „Lumenis“ ilmunud tööde eest.

Eestikeelsete tööde žürii, millesse kuulusid hr. E. Kimmel, hr. P. Viires ja abiturient R. Helisto, jagas auhinnad järgmiselt:

I auhind novelleti eest, Fra Diavola „Rännakud“.

II auhind miniatuuri eest, El'i „Sant“.

III auhind luule eest, V. K. Kaesari „Ma kirjutati“.

Prantsuskeelsete teoste žürii, kuhu kuulusid prl. G. Brenot, hr. Debouté ja hr. M. Kehrig, määras auhinna kirjandile „Près du Feu“.

Fra Diavolo ja V. K. Kaesar osutasid Viktor Kõressaare varjunimedeks, El oli Else Aarmani X klassist pseudonüüm ning „Près du Feu“ autoriks oli abiturient Volde-
mar Klaas.

LASTE NURK.

Talvel.

*Vüljas sajab valget lund,
saabunud on talvetund.
Lapsed ootvad pikisilmi,
tuloks jälle sula ilmi.
Siis saaks teha lumemeest,
aga hoidke sõja eest.
Siis läheb lahti lume madin,
kuulda üksi müdin, podin.
Kindlus vallutatud siis,
hüüdvad poisid: „bravo-bis“!*

VIKING, V-b klass.

Almanahhi toimetus: Viktor Kõressaar, Raimund Helisto, Voldemar
Klaas, Ira Jartsev, Jüri Klemmer, Mihkel Bach, Valli Alun.